

Sammanfattning

Sedan en arbetstagare sagts upp från sin anställning med stöd av en så kallad avtalsturlista, genomförde bolaget en förhandling på lokal nivå med arbetstagarens fackliga organisation, som saknade kollektivavtal med bolaget. Därefter genomfördes även en förhandling på central nivå, utan att frågan om preskription berördes. Organisationen väckte därefter talan med yrkande om skadestånd på grund av föreningsrättskränkning. Arbetsgivarparterna invände att preskription skett. Arbetsdomstolen har funnit att bolaget visserligen fullgjort sin förhandlingsskyldighet efter endast en förhandlingsomgång, men genom sitt handlande får anses ha medgett en förlängning av preskriptionsfristen. Talan har emellertid befunnits preskriberad eftersom den väckts när mer än en månad förflutit sedan den centrala förhandlingen avslutades.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2006-02-22
StockholmDom nr 25/06
Mål nr A 60/05**KÄRANDE**Karlskoga Lokala Samorganisation, Bråtåkersvägen 27,
691 54 KARLSKOGAOmbud: advokaten Tommy Westerlund,
Advokatfirman PA Juridik i Karlstad AB, Kungsgatan 4 B,
652 24 KARLSTAD**SVARANDE**

1. Industri- och Kemigruppen, Box 1721, 111 87 STOCKHOLM

2. Åkers Krutbruk Protection Aktiebolag, 556301-3605, Box 84,
640 60 ÅKERS STYCKEBRUK

Ombud för 1 och 2: chefsjuristen Lars Sydolf, adress enligt punkten 1

SAKEN

Skadestånd på grund av föreningsrättskränkning

I ansökan om stämning som inkom till Arbetsdomstolen den 18 mars 2005 yrkade Karlskoga Lokala Samorganisation (samorganisationen) att Åkers Krutbruk Protection Aktiebolag (bolaget) skulle förpliktas att utge allmänt skadestånd med 75 000 kr dels till samorganisationen, dels till dess medlem G.F., jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningen, dvs. den 6 april 2005, till dess betalning sker. Som grund för talan anfördes att bolaget brutit mot bestämmelserna om föreningsrätt i medbestämmandelagen genom att, med stöd av en så kallad avtalsturlista som bolaget och Industrifacket enats om, säga upp G.F. på grund av dennes fackliga medlemskap i samorganisationen. Enligt samorganisationen har bolaget därigenom ådragit sig skyldighet att utge allmänt skadestånd för kränkning såväl till G.F. som till samorganisationen.

Arbetsgivarparterna har bestritt yrkandena i sak och därvid i första hand gjort gällande att samorganisationens talan är preskriberad.

Arbetsdomstolen har efter samråd med parterna beslutat att företa frågan om preskription till särskild prövning, och att, med stöd av 4 kap. 10 § tredje stycket arbetstvistlagen, avgöra den frågan utan huvudförhandling. Parterna är ense om att, för det fall Arbetsdomstolen skulle finna att samorganisationens talan är preskriberad, målet avgörs slutligt.

Till utveckling av talan i preskriptionsfrågan har parterna anfört i huvudsak följande.

Arbetsgivarparterna

Varken bolaget eller Industri- och KemiGruppen är bunden av någon förhandlingsordning i förhållande till samorganisationen. Det har därför inte funnits någon skyldighet för arbetsgivarparterna att förhandla på central nivå i förevarande tvist. En första tvisteförhandling ägde rum den 18 juni 2004 och avslutades den 6 september 2004, medan en andra förhandling påbörjades den 25 oktober 2004 och avslutades den 20 december 2004. Talan om skadestånd på grund av föreningsrättskränkning väcktes i Arbetsdomstolen först den 17 mars 2005. Arbetsdomstolen har tidigare fastslagit vad som skall gälla om tillämpningen av preskriptionsregeln i 41 § andra stycket anställningsskyddslagen då en arbetsgivare, efter avslutade förhandlingar på en nivå, godtar att fortsätta tvisteförhandlingarna på central nivå trots att det inte föreligger någon skyldighet därtill enligt lag eller kollektivavtal (jfr AD 2000 nr 85 och där anförda rättsfall). Av denna praxis framgår att talan i sådant fall skall väckas senast inom en månad från det att den centrala förhandlingen avslutades. Om samorganisationen sålunda hade grundat sin talan på till exempel brott mot 7 eller 22 § LAS hade talan varit preskriberad. Enligt arbetsgivarparternas mening saknas skäl att i preskriptionshänseende behandla en talan som grundas på reglerna om föreningsrätt i medbestämmandelagen annorlunda än en talan som grundas på reglerna i anställningsskyddslagen. Eftersom den centrala förhandlingen mellan parterna avslutades den 20 december 2004 och mer än en månad hann förflyta innan talan väcktes i Arbetsdomstolen den 17 mars 2005, är samorganisationens talan preskriberad.

Samorganisationen

Samorganisationen bestrider att preskription för talans väckande har inträtt. I första hand görs gällande att samorganisationen, i enlighet med 64 § medbestämmandelagen, varit skyldig att förhandla såväl lokalt som centralt eftersom den, i alla avseenden, varit underkastad det mellan bolaget och Industriefacket gällande kollektivavtalet. Mot den bakgrunden skall preskriptionsfristen i 65 § medbestämmandelagen räknas från den tidpunkt då den centrala förhandlingen avslutades, dvs. den 20 december 2004. I andra hand görs gällande att rätten att framställa preskriptionsinvändning har förfallit eftersom arbetsgivarparterna inledde den centrala förhandlingen i vetskap om att samorganisationen härigenom fullgjorde sin förhandlingsskyldighet enligt 64 § medbestämmandelagen, samt det förhållandet att arbetsgivarparterna aldrig gjorde någon preskriptionsinvändning trots att den centrala förhandlingen avslutades först den 20 december 2004.

Domskäl

Bakgrund

I målet är ostridigt att parterna inte är bundna av kollektivavtal. Av utredningen framgår vidare att samorganisationen den 4 juni 2004 hos bolaget begärde ”lokala förhandlingar enligt 64 § medbestämmandelagen” beträffande uppsägningen av G.F., och att tvisteförhandlingar hölls den 18

juni 2004 och avslutades den 20 september 2004. Samorganisationen begärde därefter ”central förhandling enligt MBL § 64”, varpå förhandling hölls den 25 oktober 2004 och avslutades den 20 december 2004.

Enligt 65 § medbestämmandelagen gäller att talan i fall som avses i 64 § samma lag, t.ex. som i detta fall en talan om skadestånd för brott mot medbestämmandelagens regler om föreningsrätt, skall väckas inom tre månader efter det att förhandling avslutats. Samorganisationens uppfattning är att denna tremånadersfrist skall räknas med utgångspunkt från den 20 december 2004. Talan har i sådant fall väckts i tid. Enligt arbetsgivarparterna är omständigheterna i detta fall sådana att talan skall väckas senast en månad efter den 20 december 2004. Eftersom så inte skett har talan enligt arbetsgivarparterna preskriberats.

Förhandlingsskyldigheten

För en arbetstagarorganisation som saknar kollektivavtal gäller allmänt att tvisteförhandlingar endast kan påkallas med stöd av 10 § medbestämmandelagen. I medbestämmandelagen finns inga regler om uppdelning av tvisteförhandlingar i lokal och central förhandling. Om inte annat överenskommit är tvisteförhandling som påkallats med stöd av 10 § medbestämmandelagen därför slutförd efter en förhandlingsomgång (jfr AD 1989 nr 83 och där anförda rättsfall). Annorlunda förhåller det sig om det mellan parterna föreligger ett kollektivavtal med en förhandlingsordning som föreskriver en skyldighet att förhandla på både lokal och central nivå. Förhandlingsskyldigheten är då inte fullgjord förrän tvisteförhandlingar förts på båda nivåerna.

Som samorganisationen anför har det arbete som G.F. utförde vid bolaget omfattats av det mellan bolaget och Industrifacket gällande kollektivavtalet. Den förhandlingsordning som finns i detta kollektivavtal binder emellertid endast parterna i avtalet. Den grundar således inte någon rätt för samorganisationen att förhandla centralt med bolaget och därmed inte heller någon motsvarande skyldighet för bolaget i förhållande till samorganisationen.

Har preskription inträtt?

Av det ovan sagda följer att i ett fall som det förevarande, då skyldighet att förhandla föreligger endast på en nivå, preskriptionsfristen i princip börjar att löpa då den förhandling som kunnat påkallas med stöd av 10 § medbestämmandelagen slutförts.

Frågan är då vad som gäller i preskriptionshänseende när arbetsgivarsidan, trots att någon skyldighet härtill inte finns, ändå deltar i centrala förhandlingar med en arbetstagarorganisation och detta vid en tidpunkt då preskriptionsfristen fortfarande löper.

Det står en arbetsgivare fritt att såväl avstå från att åberopa preskription som att medge arbetstagaren en förlängning av preskriptionsfristen. För det fall en

arbetsgivare uttryckligen förklarar sig avstå från att åberopa preskription eller uttryckligen förklarar sig medge en förlängning av preskriptionsfristen är förklaringen sålunda verksam. Härav följer att man även har att räkna med att sådana förklaringar kan komma till stånd konkludent, dvs. genom ett visst uppträdande eller handlande från arbetsgivarens sida. Arbetsdomstolen har i ett tidigare avgörande om tillämpningen av preskriptionsfristen i 41 § andra stycket anställningsskyddslagen (AD 2000 nr 85; jfr även där anförda andra rättsfall) uttalat principen att en arbetsgivare, som efter avslutade förhandlingar på en nivå, godtar att fortsätta tvisteförhandlingarna på central nivå trots att det inte föreligger någon skyldighet därtill enligt lag eller kollektivavtal normalt får anses ha medgett en förlängning av preskriptionsfristen. En förutsättning för denna princip är dock att arbetsgivaren inte uttryckligen angett att arbetstagaren måste iaktta preskriptionsfristen eller det av annan anledning klart framgår att det inte funnits grundad anledning till antagande att arbetsgivaren velat medge en förlängning av preskriptionsfristen. Som framgår av det ovan nämnda rättsfallet har det ansetts att en part i sådant fall har rätt till skäligt rådrum för väckande av talan. Skäligt rådrum har ansetts vara en månad från det att den centrala förhandlingen avslutades.

I förevarande fall har inte påståtts att frågan om preskription förts på tal av någon av parterna under förhandlingarna. Arbetsgivarparterna har uppenbarligen godtagit att fortsätta förhandlingarna på central nivå utan att i samband därmed klargöra för samorganisationen att de var beredda att helt avstå från att göra preskription gällande. Arbetsgivarparterna får således, i enlighet med det ovan anförda, anses ha medgett en förlängning av preskriptionsfristen.

Rättsfallet AD 2000 nr 85 gällde som nyss nämnts en tillämpning av anställningsskyddslagens preskriptionsfrister eftersom talan i det fallet gällde saklig grund för uppsägning. Arbetsdomstolen delar arbetsgivarparternas uppfattning att det saknas skäl att i preskriptionshänseende behandla en talan som grundas på bestämmelserna om föreningsrätt i medbestämmandelagen annorlunda än en talan som grundas på reglerna i anställningsskyddslagen (jfr AD 2005 nr 27). Skäligt rådrum för talans väckande bör således även i detta fall bestämmas till en månad.

Det är ostridigt att samorganisationen väckte talan i målet senare än en månad efter den 20 december 2004. Samorganisationens talan om skadestånd för föreningsrättskränkning har därför preskriberats. Därmed skall dess talan ogillas.

Rättegångskostnader

Arbetsgivarparterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med 5 000 kr avseende ombudsarvode. Samorganisationen har överlämnat till domstolen att bedöma skäligheten av det yrkade beloppet. Arbetsdomstolen finner att yrkad ersättning är skälig.

Domslut

1. Arbetsdomstolen ogillar Karlskoga Lokala Samorganisations talan.
2. Karlskoga Lokala Samorganisation skall utge ersättning till Industri- och Kemigruppen och Åkers Krutbruk Protection Aktiebolag för dess rättegångskostnader med femtusen (5 000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Inga Åkerlund, Maj Johansson, Eva Plogeus, Claes Frankhammar, Anders Hagman, Eva-Lena Danielsson och Karl-Erik Svensson. Enhälligt.

Sekreterare: Maria Wiklund